

מראי מקומות - בבא מציעא פ"ב

הלואה קונה לגמרי, א"כ בשעת הלואה קונה עכ"פ בנוגע דאין שביעית משמטתו. אולם ע' בחי' הר"ן דכ' דמה דאמרי' בגמ' במשכנו בשעת הלואה מי אמר, קושטא דמילתא הוא דר' יצחק בכל ענין קאמר, והביא ראי' מהא דאמרי' דלר"י מלוה על המשכון אין שביעית משמטתו, אף במשכנו בשעת הלואה.

(ה) והכא במשכנו בשעת הלואתו ובשומר אבידה קא מפלגי- הק' הראב"ד (הובא בנמוקי יוסף, נא. בדפיו), האיך מדמין מלוה לשומר אבידה, הרי כבר נעשית מצותה מיד כשהלוה לו, ושומר אבידה עושה מצוה בכל שעה ושעה, כל זמן שמירת האבידה. ותי' דגם מלוה על המשכון הוא ש"ש, משום דבכל שעה ושעה ממתין עליו, ואינו מוכר המשכון ליפרע ממנו, וא"כ חשיב עושה מצוה כל הזמן. וכ' ע"ז הרשב"א (הובא שם) דמדברי הראב"ד למדנו שהמלוה פטור מליתן פרוטה לעני כל זמן שהמשכון אצלו. אבל כ' דבאמת הקושיא מעיקרא ליתא, דכיון דבשעת ההלואה נשכר פרוטה דר' יוסף, א"כ נחשב ש"ש אפי' אם אח"כ יהי חייב בנתינת פרוטה להעני.

(ו) ר' יוסף אומר כשומר שכר- הק' האחיעזר (ג', ו', ב'), למה לא אמרי' דכל שומר חנם נמי הוי שומר שכר, דהא הוא ג"כ עושה מצוה, במה שהוא שומר פקדון של חברו, ועושה חסד, וממילא ג"כ משתכר בפרוטה דר' יוסף. וע' בריטב"א שהק' כן בנו"א קצת, לפי הבנתו בהמצוה דכאן, דאינו מבין שהוא מצות הלואה, אלא מצות טיפול בהמשכון, ע"ש. ותי' דגבי שומר חנם, כיון דלא נחת אלא לשמירה בעלמא, א"כ אגן סהדי דאינו רוצה לקבל עליו אלא קבלת שמירה כדין שומר חנם. אבל שומר אבידה, דלא נעשה שומר מדעת עצמו, אלא דהתורה עשאתו לשומר על כרחו, וכן שומר פקדון דהשמירה שבו לא בא לו אלא משום מצות הלואה, בזה שפיר אמרי' דהוי שומר שכר. וע"ע בריטב"א בשבועות (מד). דכ' דמה שמנער תליתו של חברו שהפקידו אצלו, אי"ז נחשב

(א) לימא בדלא שוי שיעור זוזי, ובדשמואל קא מפלגי- ע' בשטמ"ק שכ' בשם הראב"ד דס"ל לר"ע דשייך לומר דלגוביינא דכולי ממונא תפיס לר'י, דכי פרע לר'י שיעור מאי דשוה המשכון, הדר תפיס לר'י על השאר כקטינא דאביי. וע"ע מש"כ בזה באו"א.

(ב) והכא בדשוי שיעור זוזי וקא מפלגי בדר' יצחק... שקונה משכון- פרש"י, שקונה משכון לכל מילי, להתחייב באונסין. והק' הרשב"א בשם הרמב"ן, אי הכי מתני' דקתני ש"ש מני, דהא השתא במשכנו בשעת הלואתו מתוקמה דר' יצחק דומיא דמתני'. ואין לומר דר"א היא, ומה שאמר ר"א דאבד פטור, היינו דאבד באונס, דלא דאיך, דנמצא מתני' דלא כר"ע, ואנן מהדר' לאוקמי מתני' כר"ע. ועוד, דהו"ל להגמ' להק' דאבד קתני, וליישב דאבד היינו באונס. וע"ש באריכות, וכ' דע"כ צ"ל דעכשיו דס"ל להגמ' דמשכנו אף בשעת הלואתו קאמר, ס"ל לר' יצחק דאינו קונה לענין אונסין, ורק למסקנא ס"ל לר' יצחק דבין בשעת הלואה ובין שלא בשעת הלואה קונה לענין אונסין.

(ג) אם אינו קונה משכון, צדקה מנא לר'י- הק' תוס' בקידושין (ח: ד"ה צדקה), הא אי' צדקה במה דיחזיר לו משכבו לשכב עליו בלילה. ותי' א' דנלמד מסיפא דקרא, מהו דכתיב ושכב בשלמתו וברכך, ואם אינו קונה אותה, א"כ כשמברכו העני הו"ל רבית דברים, אע"כ קנאו, ב' דלשון "צדקה" לא שייך בדבר שאינו שלו, וא"כ אף דאולי דבר צדקות הוא להחזירו לו, מ"מ אין שייך לקרוא לזה "צדקה".

(ד) אימור דאמר ר' יצחק במשכנו שלא בשעת הלואתו, אבל במשכנו בשעת הלואתו מי אמר- ע' בתוס' (פא: ד"ה והא) דמבואר דס"ל דכן הוא באמת, דר' יצחק לא אמר אלא שלא בשעת הלואה. ומה דקיי"ל דמלוה על המשכון אין שביעית משמטתו משום דר' יצחק, ואע"ג דמשמע דאפי' אם משכנו בשעת הלואה, כ' תוס' דכיון דשלא בשעת

להשתכר, אז לא מקרי עוסק במצוה נוא"ז דומה לכל עשיית מצות שלא לשמה, דודאי נחשב עוסק במצוה, דשם הרי עיקר מטרת מעשה המצוה הוא כדי לקיים המצוה, רק שיש לו איזה שלא לשמה בקיום מצוה זו. אבל כאן, אף אם יודע דמה שהוא עושה מצוה הוא, אבל כוונתו בזה הוא כוונה אחרת לגמרי, דלא אכפ"ל כלל מה שהוא ג"כ מצוה, ובוה ס"ל להמג"א דלא אמרי' בזה עוסק במצוה פטור מן המצוה]. וע"ע בקובץ הערות (מ"ח, י"א) דכ' לחלק בין הכשר מצוה לעשיית מצוה גופא, דבהכשר מצוה (ולמשל, כתיבת תפילין, כציוור של המג"א, שהוא רק הכשר מצוה), אולי צריך שיהי' כוונתו לשם המצוה דוקא, משא"כ בעשיית המצוה עצמה, כמו בסוגיין, שהוא עושה מצוה גופא, בזה שפיר י"ל דאי"צ דוקא כוונה בעיקר לשם המצוה. וע"ע במעיני החכמה, דמשמע דס"ל דנח' באם היכא דמכוין להנאתו נחשב לעשיית מצוה בכלל, דלפי ר"א אי"ז מצוה, וממילא לא שייך עוסק במצוה, ולפי ר"ע הוי מצוה, ולכן שפיר אמרי' עוסק במצוה (משא"כ לביאור"ל, משמע דודאי הוי מצוה, והמח' הוא רק לענין עוסק במצוה). וע"ש עוד, דמשמע שיש לו עוד מהלך, דהיינו אם אמרי' שיש דין עוסק במצוה בכה"ג, ע"ש, וצ"ע. וע"ע בריטב"א דביאר המח' ע"פ דרכו דהמצוה הוא ניעור הטלית, דנח' אם ניעור הטלית בכה"ג חשיב מצוה, ר"א סבר דאינו מצוה, דהוי כמשתמש בטלית שלו, ור"ע סבר דסכ"ס הוי מצוה, כיון דעי"ז פוחת מההלואה.

(ט) למימרא דסבר ר"מ נתקל לאו פושע הוא- הק' תוס', מה לי אם לאו פושע הוא, הרי אדם המזיק חייב אף באונסין, וכאן מיירי באדם המזיק, וא"כ למה פטור. וכ' (לשיטתו בב"ק) דאדם אינו חייב באונסין גמורין, רק באונסין כעין אבידה, אבל באונס גמור, או אפי' באונס כעין גניבה, פטור אף באדם המזיק. אבל הרמב"ן כ' לחלוק על תוס', וס"ל דכיון דאמרו חז"ל דאדם המזיק חייב באונס, א"כ כל אונס בכלל. ולא ביאר להדיא איך יפרש מתני', ויש לומר ע"פ מש"כ בהמשך לגבי טבח אומן שקלקל, דמה דפטור מדין אדם המזיק היינו משום שאין באומן הטועה במלאכתו משום אדם המזיק, וא"כ אולי יש לפרש כן גם לענין מעביר חבית. ובחי' הראב"ד לב"ק (כט.) כ' ד"ההיא לאו כחו הוא, שלא נשברה אלא בקרקע ומכח החבטה שלו, וכיון דאנוס הוא בנפילתו, אין החבטה

למצוה, אלא מדין שמירתו שקיבל עליו בפירושו, ולכן לא חשיב לעוסק במצוה פטור מן המצוה. דהיינו, דבקו' הבין דמה שהוא מנערו הוא מצות השבת אבידה, דע"י הניעור אינו ניזוק, אבל בתירוצו ס"ל דכיון דקיבל עליו לעשותו, הרי חיוב שלו הוא, ואינו מדין השבת אבידה (אולם תי' זו תירוץ הוא רק לפי נוסח הקו' שלו, אבל לפי קו' האחיעזר, דהק' סתם דהוי עושה חסד בהשמירה, אי"ז תי'). וע' בהאחיעזר דכ' לייסד ע"פ דברי הנתיבות (ע"ב, י"ט), דלא אמרי' הא דפרוטה דר' יוסף אלא במצוה שמוטל עליו לעשות ומחוייב לעשותו, ואינו יכול לקבל עליו שכר, כגון הלואה או השבת אבידה, אבל מצוה כגמ"ח, דבעצם יכול ליטול ממון בשביל מצוה זו, וא"כ לא אמרי' בזה פרוטה דר' יוסף.

(ז) במלוה צריך למשכון קמיפלגי- פרש"י, להשתמש בו ולהיות פוחת מן החוב. והק' הרשב"א, א"כ לכאו' הרי הוא שוכר, שהרי הוא משתמש בו ומשלם בשבילה ע"י ניקוי החוב. ותי' בשם הראב"ד דהכא מיירי כשכלו ימי שכירותה ואמר גמרתיו, ובזה פליגי אם ש"ש הוא או ש"ח. ועוד הק' הרשב"א בשם הראב"ד, הא אפי' אם צריך למשכון, ולהנאתו מתכוין, הא סכ"ס יש לו ההנאה דתפיס לי' אאגרי', וכמו דאמרי' לעיל (פ:) לענין אומן, וא"כ למה לא נעשה ש"ש עי"ז. ותי' דשאני אומן דגם נהנה בו מה שהרויח בו (במה שנתון לו לאומנות), אבל כאן אינו נהנה כלום בהלואת המעות [ועל דרך מש"כ תוס' לעיל פא.]. וע' בפני יהושע דתי' באו"א, דדין שכירות חל רק במי שאינו יכול לחזור משכירותו, אבל הכא, הכל תלוי בדעת המלוה, אם רוצה לנכות ע"י המשכון מהחוב או לא, ולכן אינו נחשב שוכר.

(ח) מר סבר מצוה קא עביד, שהלוהו- פרש"י, דר"ע סובר דאע"פ דבמלוה צריך למשכון מיירי, מ"מ מצוה הוא. וכ' הביאור הלכה (ל"ח, ד"ה הם) דמבואר מכאן דאפי' אם מכוון לשם דבר אחר, מ"מ כיון דקא עביד מצוה הרי סכ"ס מצוה קעביד, ואמרי' בה עוסק במצוה פטור מן המצוה. והביא דזהו דלא כהמג"א, דס"ל דאם עיקר כוונתו כדי

שלו". וע' בתוס' ר' פרץ בשם הריב"א דתי' דודאי אה"נ, נתקל בעלמא יהי' חייב מדין אדם המזיק, אבל היכא שהוא שומר חנם, וצריך להתעסק בדבר, שוב אינו חייב עליו אלא בפשיעה, ורק אדם בעלמא, שאינו צריך לעסוק בדבר שאינו מוטל עליו, שפיר חייב עליו בנתקל.

(י) **תברה, מי ששנה זו לא שנה זו- פי' השטמ"ק בשם ר' חננאל, דהיינו דהתנא ששנה המשנה אליבא דר"מ אינו הוא התנא ששנה הברייתא, אלא תרי תנאי נינהו אליבא דר"מ.**